

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

1937

V aastakäik

Toimetaja A. ECKBAUM. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, S. Karja 2, pk. 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 6

Juuni

Landesvääri võitjate juhid.

Vasakult: Kol. K. Parts, kindr. E. Pöder ja kol. N. Reek
(praegu kindral).

Võidutulede fähistel.

Vana Eesti muinaslugu jutustab, et üks kord aastas saabub silmapilk, mil omavahel kohtuvad näitsik, kes kustutab vanaisa kojais valguslampe ja nooruk, kes ruttab neid lampe uuesti süütama. Sellel kohtamisel ulatab näitsik vaid hetkeks oma huuled noorukale, et siis varjuna kaduda pikaks aastaks.

See muinaslugu Koidust ja Hämärikust nagu oleks loodud kõigi aegade noorusele. Samm sammult käib oma võidukäiku kõike elustav valgus. Samm sammult taganeb ta eest pimedus. Ja siis saabub silmapilk, mil valguselätted ühinevad, mil valgus näib pühitsevat lõplikku võitu pimedusevarjude üle. See on aeg, mil kodumaa loodus on puhkenud pakatavas õitekülluses. Metsad on muutunud sügavrohelisteks. Niitude värvilisele vaibale on tikitud loendamatu lilli. Kevad-õied on kadunud, kuid suvelilled otse hõõguvad värvide kirevuses. Tuules hällivad rukkipoollud on koltumas, kuid suvevilja orased on alles mahlakalt rohelised. Looduse kevadilu haripunkt on ületatud, kuid närbumise ja kõdunemise eod on alles varjatud. Ainult lindude laulu järk-järguline vaikimine tuletab meele ilusama aastaaaja kadumist.

Õöd on aga hellitavalt valged ja see valgus üha süveneb. Öhtuavaalt pole veel suutnud kustuda ehapunetus, kui ümbritsev õhk juba muutub imelikult kargeks, läbipaistvaks ja uue päeva koit hõõgub taevarannal. See on aastaaeg, mil noorus tahaks muretult hõisata, tundes rõõmu valguse küllusest ja oma eneste puhkevast elujõust. See on aastaaeg, mil kõik näib valmivat, küpsevat, täius- tipule liginevat. Ja täiustipule jõudmisel algab allakäik. Valguselätted hakkavad uuesti kahanema, ligineva pimeduse varjud kasvavad, ja vähehaaval, kuid järje- kindlalt kärbib õö päeva pikkust.

Teadmine, et valgete ööde võit pimeduse üle on kiiresti möödud — sisendab nukra, kaduvuse meeleolu. Noorus tunneb, et kergemeelne muretus ei kesta kaua, vaid peab varsti maad andma kainele argipäeva tööle ja muredele. Keskealine tajub, et iga uus päev talutab teda samm-sammult rõõmutule vanaduse vastu. Ja rauga väsinud aju läbib teadmine, et päev, mil saabub lõplik puhkus — pole enam kaugel. Need meeleolud on möödud. Kuid erilise teravusega annavad nad ennast tunda sellel suvisel pööripäeva ööl, mis kehastab muinasjuttu Koidu ja Hämäriku kohtamisest.

Vanad eestlased süütasid päikese võidu tähistamiseks suured tulelõkkes küngastele. Kuid vanad eestlased süütasid tuleridad ka siis, kui oli tarvis koguneda võitlusradadele. Põlevad tuleridad olid tähisteks, mis kuulutasid kõigile, et nüüd tuleb haarata taprid ja asuda sõjasõidule.

Tänapäeva oludes on palju muutunud. Lõkketulede süütamine ei tähista enam sõjasõidule asumist. Kuid päikese võidu tähistamine tulede süütamisega suvisel pööripäeva ööl on kandunud põlvest põlve. Igal aastal süüdatakse meil tuhanded tulelõkkes Jaaniöö. Ja kollased tulekeeled kahvatu taeva all tähistavad endiselt aastat pikemat päeva ja valguse võitu pimeduse üle. Kuid omariikluse aastatel omandab tulede süütamine Jaaniöö uue, sügava tähenduse.

See oli Jaanikuu helendava taeva all, 18 aastat tagasi, kui Muinas-Eesti sõjateed mööda ruttas uuesti vastu oma põlisele vaenlasele Eesti maa. „Landsväär ja balti parunid tungivad peale”. See teade läbis kulutulena eesti väe- osasid juunikuu algul 1919. Ärev teade kandus suust suhu, ja siis sündis ime. Kergesti haavatud ei tunnud enam haavade valu lahingurindel, ja haiglasse mineku mõte oli kadunud otsekuu unenägu. Paranevad haavatud haiglates ei tunnud enam vajadust puhkuse järgi, sest mõte väeossa tagasiminekuist oli varjutanud kõik muu. Ja haigetest alati tulvil sõjaväe ambulantsid ähvardasid nüüd tühjeneda ühel hoobil. Sest kõik tundsid äkki suurt vajadust rindele minekuks. Kõiki oli valdanud äkki mõte, et nüüd on saabunud aeg, mil tulevad õiendada need vanad arved põlise vaenlasega, mis jäid pooleli Madisepäeval 1217.

On mitmeti iseloomulik ja otse saatusliku tähendusega, et vastaste jõudude mõõtmise toimus samadel Võnnu väljadel, kus enam kui seitse sada aastat tagasi

Võidulaul.

Hei, heisakem lipud! Nüüd kokku käed;
päev ilusaim Eestile algama peab!
Mu kodumaa kaunimaid aegu kord näed,
ei enam meid orjasta ühegi väed. . .
Et Eesti on vaba — kõik maailm nüüd teab.

Hei, heisakem lipud ja töotagem koos:
„Ei vabadusvalgus taas kustuda saa!
Me maa, mis lunastet aegadesoos,
võib püsida — langeda meiega koos! . . .
Me vannume: vabaks peab jääma me maa!“

Me isade unelmad täitunud nüüd,
kui emade pisarast tulvunud urn.
Su poole, Suur Õiglus, me ihad, me püüd . . .
Töös karmis meil lunasta saatuse süü —
Jää vabaks mu sünnimaa meri ja nurm!

Jää jäädavalt vabaks mu sünnimaa laas!
eks kisenda vendade veri nii soos,
kus vaibaks neil kodumuld — padjaks külm paas . . .
Kui muiste — taas lauludest lajagu laas.
Hei, heisakem lipud! Nüüd hüüame koos.

Hei, heisakem lipud, sest Eesti on prii,
nüüd hauas võib hingata jällegi Kalev.
Käed kokku ja sõpruses töotagem nii:
„Ei Maarjamaad ükski võim orjusse vii!“
Seks valvel ta vaprate poegade malev.

Hei, heisakem lipud! On kadunud öö.
Me rahval on tahe kui karastet raud.
Taas kindlalt kõik mehed nüüd sidugem vöö,
sest ootamas raske, ent aatelik töö . . .
Küll tuleb siis puhkus, kui sulguvad laud!

Eduard Nukk.

eesti malev võitles rasket ja ülejäõ käivat võitlust ründavate raudrüütlike ja nende liitlaste lätlaste ja liivlaste vastu. Selle kohta on väga õieti tähendatud, et Eesti rahvavägi sammus 1919. aasta juuni algul vastu saksa palgasõdurite ja balti parunite väeosadele sama sõjateed mööda, mida mööda juhtis oma malevat vaenlase maale Lembit enam kui seitse sada aastat tagasi. Kujunevas sündmustiku käigus oli 25 inimpõlve jooksul õieti vähe muutunud. Vaenlane oli sama, mis seitsme saja aasta eest. Koht, kus pisteti kokku rinnad otsustavaks võitluseks oma olemasolu õiguste eest, — oli sama, mis seitsmesaja aasta eest. Sama oli ka eesti sõduri vabadusigatsus, mis sundis teda kokkupigistatud hammastega ja kõike kaalule pannes minema arvuliselt ja sõjaliselt varustuselt ülejäõlilise vaenlase vastu. Mille poolest aga 18 aastat tagasi toimunud sündmustekäik Võnnu väljadel põhjalikult erines seitsme sajandi unarusse vajunud sündmustikust — oli lahingu lõpptulemus. Seitsme sajandi eest pidi eesti malev neil väljadel vastu võtma esimesed rasked kaotused, mis said otsustavaks pärastises sündmuskäigu arengus. 18 aastat tagasi aga anti Võnnu väljadel purustav löök meie põlisele vaenlasele. Ei aidanud vastaste mitmekordselt ülejäõimuline kuuli- ja miinipildu-

jate tuli lähida maa tagant, mis rebis aukusid meie ründavatesse ahelikudesse. Ei aidanud vaenlase silmakirjalised ja alatud petmiskatsed rahu sobitamiseks. — Saksa palgasõdurite diviis ühes oma parunitest löögiosadega pidi vastu võtma purustava kaotuse. Ja eesti sõduri vabadusigatsus ja mehine võidutahe pühitses otsustavat võitu Võnnu ajaloolistel väljadel.

Sellepärast omabki võidutulede süütamine Jaaniööll pühitsetult sügava tähenduse. Nende tulede lõkendav kuma tuletab meile uuesti meele neid kangelasi, kes tulid võitjana välja ülejõu käiyvast heitlusest. Kustuvate tulede pragisev sädemetesadu tuletab meile uuesti meele neid eesti meeste ja naiste poegi, kes pidid oma eluga lunastama võidu Võnnu veristel väljadel. Kuid kustuvate võidutulede kuma kangastab meie vaimusilmade ette ka nende muistsete esivanemate varjud, kes kakskümmend viis inimpõlve tagasi võitlesid Eesti rahva olemasolu õiguste eest.

Võidutulede kumas ei tohi meie kunagi unustada, et oma iseseisvuse saavutamise eest võlgname palju tänu ka oma esivanematele. See oli Muinas-Eesti kõrge kultuuritase ja võitlustes karastatud vaim, mis ei lasknud surra eestlase vabadusigatsusel ajaloota sajanidete kestel. See oli põlise põlluharija rahva visadus ja vanast kinnipidamise järjekindlus, mis aitas meie esivanematel säilitada eesti keelt ja eesti meelt raske surve all. Need olid esivanemaist pärandatud kõrged rahvuslikud omadused, mis võimaldasid meil saavutada poliitilise iseseisvuse Vene revolutsiooni lõomas.

Kuid võidutulede kuma tähistagu meile ka seda, et ainult see rahvus suudab säilitada oma poliitilist iseseisvust, kes kui üks mees on valmis välja astuma oma olemasolu õiguste eest.

Juhan Viidang.

Pilte Võnnu lahingust.

Päevad on kuumad ja päikeseküllased. Kevad õitseb täies õrnuses ja ilus.

6. juuni. Volmar on täna eriti elevusrikas, meie 6. jalaväepolgu osad ilmuvad pidulikes ridades tänavalle. Kajaavad muusikahelid. Algab paraad. Esimene kord vabadussõja kestes selle polgu read sammuvad ülemjuhataja kindral J. Laidoneri eest mööda.

Paraadil peab kõne diviisikindral E. Põdder, andes mõista, et võibolla on ees peatselt uusi lahinguid, ja kinnitab mehi neiks.

Sõdurid teavad juba, mis nende sõnade all mõista: eelmisel päeval sakslased olid Amati jõe silla juures ootamatult avanud meie soomusrongile tule, ise aga saanud seejärele viimase tulet hävitatud. Uus sõda on seega alanud.

Üle Volmari kajab eesti hümn. Läti neiid pilluvad sõdurite ridadesse lilli.

Vähe hiljem — eestlaste kompaniid täies varustuses marsivad välja Volmarist. Neid nähes elanikud tänavail peatuvad. poisid ja plikakesed jookse-

vad rühmadele järele. Läbi akende neiid jagavad lahkujale naeratusi, levitades käsi ja taskurätte.

Kahel pool teed kõik õitseb. Teed mööda aga marsivad rühmad, kompaniid ja pataljonid. Juba on mõnikümme kilomeetrit seljataga. Ikka kõigjal kevadpaistus ja õrnus. Aeg-ajalt vaid vastu jookseb pea kaotanud läti sõdureid, kes jutustavad jubedaist lahinguist sakslasiga, keda olevat ees võitmatult palju...

Neid jutte kuulates eestlased vaid naeravad, nad naeravad endi julgustuseks. Ja ärahirmunud lätlastel ei jää üle muud kui teed seljataha jätkata.

Jõutakse Koiva jõe kaldale. Kompaniid peatuvad ja asuvad positsioonile.

Vastaskaldal ei ole aga midagi kahtlast märgata. Ainult Johannishofi parve juures vana naine seletab paluvalt-hoiatavalt: Võnnus on sakslasi palju, palju...

Sõdurid jõe kaldal ei pea vastu päikese kõrvetuse all vee meelitusele, koo-

Luuletaja — oma rahvale.

(Mõttepühend Võidupühaks).

Veel pole kaht aastakümnetki tõtanud mööda ajast, mil kogu me rahvas võitles sangarlikku võitlust. Emad julgustasid poegi, õed — vendi, naised — mehi, saates neid tuleliinile. Kaugemaiski metsakõrveis hõõgusid kojujääjate südamed ja palged, kuulates hingepidades sõnu-meid tulerindelt. — Jumal, siina aita!

Suur ohvrijõud ja tegudes põlev usk kandsid võiduvilja.

Meil on üks päev — üks püha päev, mil kõigile sellele mõtleme tagasi. Mitte vaenumõtetega, mitte tõstes relvi. Vaid sügavas tänuhardumuses kõiki neid mälestades, kes võitlusse läksid, ja tagasi enam ei tulnud... Nii otsata kurb on, et inimene valab inimese verd. Aga teadkem, et „suuremat ei või ükski, kui et ta oma elu jätab oma sõprade eest.“

Meie võidutunne ärgu kasvagu meis ülbuseks. Pigemini olgu see otsekui vanatestamentlik kivi-seade päevade ja aastate veerde-tunnistuseks. „Siit saati on Jumal aidanud!“

Selle püha mälestuse juures vaagigem oma usku ja armastust, unustades kõik isiklikud vaenumõtted. Et kõigil meil oleks üks ja sama tee ja mõte, püüd ja jõud: Meie maa peab seisma aegade eest!

Süüdakem tuled!

Isad ja pojad, emad ja tütreid, vennad ja õed, neiud ja noorukid:

Vaadakem üles!

Üheskoos edasi!

Roopi Hallimäe.

rivad end lahti, suplevad ja võtavad päikesevanne — nagu valitseks rahu; aga samas ees varitseb neid vaenlane.

Nelipühad on kätte jõudmas. Kõikjal valmistatakse pühade vastu. Kuid siia loodusidüllil saabub käsk: 8-dal juunil, esimesel pühal, peale tungida Võnnule!

Ühe kompanii kohale saabub ka kohe meie raskepatarei Koiva kaldale. Juba on kahurid üles seatud — Võnnu ühe kirikutorni peale, mis siia paistab.

Kompaniid ületavad jõe, siirduvad ahelikku ja siis sammuvad üle haljendavate põldude. Ärahirmunud linde tõuseb rõhust lendu. Lilli murdub jalgade all. Orase väljad, mille üle jõudnud sõdurite ahelikud, lõövad mustendamada...

Mehed aga on tõsised. Jutud on vaikunud. — Mitte nii ei mindud lahingusse punaste vastu.

Tund aega on ahelikud vahejuhtumisteta liikunud edasi põlde ja metsi mööda. Siis äkki — puude vahelt vilksatab midagi. Nähtub nagu jalgratturit saksa sõduri mundris. Juba on see kadunud silmist.

„Sakslaste eeltõke...“ sähvab meeste peadest. „Meid siis juba oodatakse...“

Ent sel hetkel meie patarei seljagant kargahtab — Võnnu tornide peale.

Vasakult, raudteed mööda liigub aeglaselt kuid sõjakalt meie soomusrong ja haugatab samuti äina kahu-reist. Võndu lendab pühadetervitusi!

On selgesti kuulda, kuidas üksteise järele üksikud jalaväeosad astuvad ringi sakslastega tulevahetusse. Kuulipildujad alustavad üksteise võidu muusikat ja kajab püssipaukude plagin.

Soomusrong pressib edasi ja turt-sahtab ning müristab juba vihase lõvina. Ta ümber sabab vastase granaate, kuiv maapind aina tolmab ja põleb.

Meie väed teevad esimese katse Võnnut vallutada.

Palav on Sreidenbergi 'mõisa all. Meie üks kompanii asub siin surnuaial. Saksa üks patareid võtab selle marulise tule alla. Hauad liüiakse segi. Murdunud riste lendab õhus. On tunne, nagu tahetaks surnuid üles ehmata.

Sakslased on end Võnnu-eelsetel mägedel hästi kindlustanud. Meie ahelikud pääsevad edasi vaevaliselt ja aeglaselt. Meie tormijooksud luhtuvad. Edu on vaid üksikuil kompaniidel.

Raskelt laskub Võnnu-lahinguid sissejuhatav päev õhtule. Veel müristavad seljatagant meie patareid kiirtuld. Kuid ka nemad on sunnitud õhtu jõudes vaikima. Tulevahetus kõigjal nõrgeneb, kuni kustub.

Meie väed tõmbuvad ööks tagasi eelmise päeva positsioonidele. Ja siis järgneb kümnepäevane vaheerahu.

*

Sõdureile algavad jälle lustilikud päevad. Päeval päikesevannid, õhtul seiklused läti talusid mööda. Staapides vahest närvitseti ja valmistuti kõige võimaliku vastu, kuna landesvääriga rahu ei üstüd. Pealegi saabuvad salateateid, et sakslased veavad kogu aeg uusi väeosi meie vastu.

Ja siis saabubki liinile telegramm: „Ülemjuhataja käskis teid sakslaste peal tungimisele valmis olla...“

Sama päeva õhtul saabub aga uus telegramm, juba ülemjuhataja enda poolt:

„Meie peame iga silmapilk valmis olema... ärge unustage, et landesväär on meie verivaenlane... Ärge unustage aga, et kõige parem kaitsmine on edasitungimine, seepärast julgesti kallale...“

Siis jälle segavad vahele liitlaste esindajad, pannes ette eestlastele ja sakslastele 20. juunil alustada uusi läbirääkimisi.

Jälle eestlased ootavad määratud ajaks Valka sakslasi, kes jäävad endastmõistetavalt tulemata. Selle asemel nad samal päeval kogu frontid ulatuses alustavad pealetungi.

Soomusrongid, jätnud endist ühe eesliinile, olid Valka tulnud. „Säde“ seltsimajas on pidu. Parajasti orkester mängib valssi. Soomusronglased tantsivad. Seal tuleb saali kuperjanovlane Int. Riives ja hõikab: „Soomusronglased rongidele! Sõda landesvääriga on uuesti alanud...“

Otsekohe mehed kogunevad. Peosaalist võetakse orkester kaasa. Ka peorahvas tuleb saatma. Ja nüüd soomusrongid kihutavad vastu.

Võnnu all aga arenesid juba heitlused elu ja surma peale. Sakslased suruvad vihasele peale. Neil on eesliinil kaasas kahuridki. Nende tuli on hävitav.

Raudteest vasakul peab liini läti 2. Võnnu polk. See ei suuda vastu panna landesvääril survele ja taganeb.

Lätlastest kahel pool asuvaile eesti kompaniidele on selgesti näha, mis lätlastega sünnib, kuidas need sakslaste ahelikku ees vanguardid.

Kuna vahemaa on pikk, eestlased ei ulatu oma tulega lätlaste abistama.

Viimaste kohalt landesväärilased on läbi murdunud! Viimased saadavad nüüd ahelikud ka kahele poole eestlaste positsioone murda. Meie kompaniid löövad aga need katsed veriselt tagasi.

Meie meestele nüüd aga hakkab kostma, kuidas lahing lätlaste kohalt aina taganeb sügavamale seljataha. Ohvitserid ja sõdurid kuulavad seda hinge kinni pidades. Polgu staapi saadetakse käskjalg ettekandega. See tuleb tagasi vastusega: küll olukord paraneb...

Juba kostab lahingukära kaugelt seljatagant. Sõdurid on hirmul, ohvitserid närveerivad. Mis siis, kui sakslased seljatagant pööravad tagasi?! — see sööb närve.

Lahingukära veelgi kaugeneb.

Uus käskjalg ruttab polgu staapi. Toob tagasi vaid vastuse: „Polguülem on rooduilemaga rahul. Veel veidi oodata. Löögiosad ruttavad landesväärile vastu...“

Kas jõuavad need kohale õigeks ajaks? Kas need suudavad tõkestada

ja purustada landesvääri läbimurde väeosad?

Raudteel kihutavad rongid Võnnu peale, vagunid täis sõdureid. — Need saabuvad teistelt frontidelt siia appi. Soomusrongid on juba kõik kohal! Loode jaama ees läheb kahuritule põrguks. Landesvääri soomusrong, saanud palju kannatada, põgeneb. Soomusrongide dessandid asuvad landesvääri edasitormavatele kolonnidele vastu. Saabuvad Loode jaama — kuperjanovlased ja kalevlased — kõige kriitilisel hetkel ja vaguneist maha hipates otsekohe jooksevad lahingusse. 'Viha joovastab mehi! Nüüd õiendatakse seitsmesaja aasta arveid! Kuperjanovlased võtavad käsitsi landesväärilaste patarei ja pööravad selle torud ümber.

Ja Starte all kahel pool fronti tekkinud auku — kust läti polk taganes — meie ahelike kõrvu hakkab kostma aina tugevnev lahingukära, mis aga nüüd läheneb. Juba paistab meie soomusrongid

gide suitsu, mis müristades edasi ajavad landesvääri kannul.

Tähendab, landesväär on löödud!

Hinge kinni pidades, saamata pauku lasta, meie ahelikud ees kuulatavad lahingu käiku. Juba on näha metsast väljuvaid Võnnu peale kiirustavaid vaenlase sõdureid. Need tulevad korratutes ridades. Maha on jäänud nende kahurid ja moonavoovid.

Nüüd avab marutule neile ka siin ees asetsev meie patarei. . .

Siis — samm sammult, veriselt langevad meie kätte Võnnu eelpostid ja alevid. Kell $\frac{1}{2}8$ õhtul saabub polkudesse käsk: Võnnu peale!

Varahommikul, päikese tõusu ajal, mil külm udu läbib väristades kehi, soomusrongid ajavad Võnnu peale. Kell $\frac{1}{2}8$ dessandid tormavad linna. Võnnu on meie!

Kogu päeva aga kestavad veel vihased lahingud linna ümbruses, kuni landesväär põgeneb.

J. P.

Dalve päikesetõusul.

Ühele lapsele mäletades.

Päikesetõusul sa tuled mu toalävele ja ütled: Jutusta mulle ülimast õnnest, elu viimsest mõttest — sellest, mis oleks ainus ja kõik! . . .

Su taevapunaseina hõõguvaist palgeist ja silmist, mis sädelevad koidutähena ta suurimal heledusel, aiman, et sa armastad. See on su nooruse esimene armastus. Selles süütub süda ja põleb kas tuhaks või igavesti jääb helenduma kunagi kustumata tähena. — Vaevu kuuldavalt häälitlen neid viimaseid sõnu, ning sa küsid: Mida mõtled selle tähe all?

Tule jõele minuga, mu laps!, ütlen vastuseks. Sa tuled, silmis vaikiv imetelu.

Kahlame läbi hommikuse kaste. Jõudnud jõekaldale, kummardun ja vaatan hõbeselgesse, laineta vette. Kummardud sinagi, suigud vaatlemisse, unustades minu ja kõik, mis elab hommikus.

Mida näed?, küsin läbi vaikuse.

— Näen jõe lugematuid pisaraid ja vesiroose, nende helerohelisi õiepungi — oo kui ilusaid! —, mille palistusis helendub ju lumivalge kroon.

Kuid veel?, küsin.

— Näen enda silmi, kaht —

Ja kogu maailma peegelduvad nende helenduses, lisandan su lausele. — Sellest otsi elu mõtet!

— Elu kõiksusest?, küsid.

Jah! Kogu olemisest ning enda südamest!

— Kuid elus on palju kõike, mis ei mahu igatsusse õnne järele?...

Tean, et lausused nüüd elu saatuslikuma küsimuse. Rõõmuga näen, et oled ju inimene elu väraval. Ole tuline võitleja!

— Tuleme kõik kusagilt looduse igavese muutumise ahelast. Nagu lillele aasal nii inimeselegi on antud sündida kord põrmust ja pöörduda taas tagasi põrmu. Kuid selles igaveses elu ahelas üks nimetu igatsus inimese südames on saand suuremaks kui üheski olevuses kunagi varem. See igatsus on sillatalaks põrmikust jumalani. Sellest võrsub kõiki inimese mõtete ja tegude maailm, nende mõtete ja tegude, milles me aimame üht valgust ja selle valguse kaudu suurimat ilu, ülimat õnne, — midagi, mis on igavene.

Kuid üks seadus on korraldanud, et see inimsüdame nimetu igatsus peab toituma üha inimese tahtest. Ta on nagu tuli, mis ei põle mitte iseendast, ilma millegita, vaid ta vajab alaliselt kütet. Ainul siis, kui hoiame põlevana tule, võime tunda selle soojust. — Siin erinevadki inimeste teed. Ühed on valmis kandma ohvreid, pühendama enda jõude tulesüüteks. Nende maine tee on sageli kannatuste tee. Kuid nende võitluse hind teeb nad tugevaks, et nad ei väsi. Nad jäävad sambaiks, millel süütuvad tuled ja põleb igatsus olemise ülimale õnnele. —

Siis näen, kuis sa tõused, sirutad käed hommikupäikese poole ja hüüad enda ilusaima palve:

Vii mind, elu, võitlejate ringi, — nende tulekandjate kilda ehitama silda valgusele! —

Roopi Hallimäe.

Õhtul enne vihma.

Taeval on verine kuma,
kooljana konutab veski.
Pilvedest hüüaks kui keski;
tulgi jäänd kuulutama.

Pääsuke räästa all pesal —
Siriit, siriit! Und vist nägi, —
päikesen sädeleb jõgi,
liblikaid lendab kesal.

Ühe neist püüub kinni.
— Kuhu ta pillanu, pette?
kesale kukkus? vette?
Oh, see oli vaid uni!

Unustab laulu. — Hommik juba?
Pete seegi. Tasakesi
õdangu kaame käsi
laotab ta silmle sõba.

Roopi Hallimäe.

Rahva muinaskunst on kõige valituma maitse vili.

Dr. J. Luiga.

Talurahva toit 100 aastat tagasi.

Missugune oli meie esivanemate toitlustus sada aastat tagasi, siis kui valitsesid meie maal võõrad võimud ja tõelised maaperemehed olid vaid mõisahärrade käsualused, sellest annavad selge pildi E. Rahvaluule Arhiivi kogutud andmed ja rea teadlaste uurimused (dr. O. Loorits, dr. J. Vasar j. t.).

Talurahva toitlus sel ajal oli väga puudulik, eriti rasvainete poolest. Et läbi saada võimalikult vähese leivaga, sest sellest oli alati talus puudus, seks tapeti talus sügisel võimalikult kõik loomad, liha soolati, millest jätkus tavaliselt kevadeni. Liha söödi eeskätt traditsioonilistel tähtpäevadel, mihklipäev — supp lambalihaga, mardipäev — vorst, rasvane lihatoit, kadripäev — vorst, paksud kapsad, jõulud — sült, searibi ja vorstid. Küünla päeval, mil pool loomasööta alles, võidi ära süüa seajalad, kui tuhkapäeval oli söödud seapea. Järgnevad tähtpäevad olid vastlapäev, paastumaarjapäev, lihavõtted. Kevadeks oli lihatoit sageli peaaegu täiesti lõppenud. Suvine toit koosnes peamiselt taimetoitainetest koos soolakalaga.

Päris tavaline keskmise toitluse tasemega nädala toidukava oli järgmine: Esmaspäeva õhtul ja teisipäeva hommikul lihaga hernesupp.

Teisipäeva õhtul ja kolmapäeva hommikul: kartulid ja kaalid segamini tangudega.

Kesknädala õhtul ja neljapäeva hommikul: puder jahust või tangudest piimaga, või kui viimast supiks keedetuna pole, siis kaljaga, kusjuures pudrule pannakse võid silma.

Neljapäeva õhtul ja reede hommikul: kapsasupp.

Reede õhtul ja laupäeva hommikul: kõrt jahudest või kartulitest.

Pühapäeva õhtul ja esmaspäeva hommikul: kapsasupp sealihaga, suvel sageli piimaga kartulisupp.

Lõunaks enamasti iga päev kartulid piimaga või leivapudiga, kui viimast ei ole, ja selle juurde silku, mida rannast vahetati vilja vastu või osteti raha eest.

See oli tavaline nädalast nädalasse püsiv ja vahelduv toidusedel. Kuna raskematel töö hooaegadel ei olnud sellest küllalt, siis neil puhkudel, eriti heinaajal, viljakoristamisel ja kartulivõtmisel, täiendati söögikava sellega, et keedeti pudru, millele pisteti või silma.

Suvel oli ka alaliselt puudus piimast, sest vilets karjatoitmine ja madal piimatoodang ei annud vajalikul hulgal piima, seega püüti piima asendada mitmesuguste selleks valmistatud jookidega, nagu kanepi-piim, rokk, kali ja õlu. Jookidega sai ka soolast liha ja aganaleiba teha maitsevamaks, sest agana leiba ei saanud süüa kuival, vaid seda tuli „vedelikuga alla ajada”. Leib oli aga toidus peamine toitaine. Et mõis nõudis taludeit teopäevi kõige kibedamal tööhooajal, ja võttis maksudeks ka osa talu viljast, siis valitses taludes alaline leiva puudus. Kui mõni nädal pärast lõikust oldi maitstus uudsevilja, siis hiljem olid talud sunnitud üleminevama igapäevasele agana leivale. Et talul oleks leiba talvel toiduks rohkem ja tuleks välja uudse leivani, siis jäeti juba vilja peksmisel aganad terade hulka ja pandi neid sageli juurde, mõnikord koguni niipalju, et „leiva juurde tulega ei tohtinud minna”, aga see oli igapäevane leib meie esiisadele, kaks inimpõlve tagasi.

Kui me täna süütame võidutulesid ja pühitseme Eesti rahvuslike püüete teostumist, siis me tuletame meelde ka meie vaimsete püüete ja töö võitu. Visa ja loov töö vaimsel ja majanduslikul alal on põline alusmüür meie iseseisvusele. Seepärast võime kinnitada uhkusega: **Võidupühal me pühitseme loova töö võitu!**

Võidupüha oma loitvate tuledega olgu ühtlasi töotuspüha Eesti paremaks tulevikuks, mis liidab kogu hõimu, surnud ja elavate põlvede jõud, üheks tugevaks liiduks elus ja surmas.

Konstantin Päts.

Maanoorteringide tööülesandeid.

Kodukaunistusvõistlus

maanoorte organisatsioonidele on välja kuulutatud Põllutöökoja poolt. Võistlusest saavad osavõtta need maanoorte organisatsioonid, kus kodukaunistustöörühmas tegutseb vähemalt 5 liiget. Iga kodukaunistamise võistluse töörühmast osavõtja maanoor valmistab oma koduümbruse lähema plaani, kuhu märgib hooned, teed, aiad, kaevu, praegused puud ja koostab neil andmeil koduümbruse kaunistamise kava.

Plaani koostamise abinõudeks annab Põllutöökoda võimalikult igale võistlusest osavõtjale maanoorteringile tasuta välja ühe prismakeeri ja mõõdulindi. Kohaliku maatulunduskonsulendi või mõne teise asjatundja juhatusel korraldatakse vajaduse korral tegelik kursus koduümbruse plaani koostamiseks.

Maanoorte poolt koostatud koduümbruse kaunistamise kavad hinnata-

takse 1937. a. sügisel vähemalt kolmeliikmelise komisjoni poolt, kuhu kuuluvad Põllutöökoja esindajana maatulunduskonsulent või konvendi poolt määratud isik, ringivanem või tema asemik ja üks maanoorteringi juhatuse liige.

Hindamise alusel antakse kodukaunistamise töörühmast osavõtjatele välja vastavad diplomid ja paremale kava valmistajale ka autasu. Kui maanoorteorganisatsioonis vähemalt 5 liiget on valmistanud komisjoni poolt rahuldavaks tunnustatud plaanid ja teostanud kodus algelised puhtuse ja korra nõuded, siis jäävad neile plaani valmistamiseks väljaantud abinõud ekkker ja mõõdulint organisatsiooni omanduseks.

Need organisatsioonid, kes tahavad võistlusest osavõtta, registreerugu end ülemaalse Maanoorte Ühenduse sekretariaati, Tallinn, Põllutöökoda.

Koduümbruse korrastamise töökava.

Kodukaunistamise alal ei jõuta ühe ega kahe aastaga kaugemale, vaid selleks läheb tarvis rohkem aega. Nagu iga ehituse püstitamisel, nõnda on vaja ka kodukaunistamisel üksikud ehituse osad püstitada teatud järjekorras ja nimelt nii, et töötulemused võimalikult rutiinini pääseksid mõjule.

ESIMENE AASTA. 1. Tuleb hoolitseda, et maa oleks korralikult ettevalmistatud. Ilutaimed, samuti kui viljapuud ja marjapõõsad ei edene söödistunud, harimata ja väetamata pinnal. Kui tahame, et ilutaimed jõudsasti kasvaksid ja juba varsti koduümbruse ilmet nägusamaks muudaksid, siis peame maad nende jaoks harima aegsasti põhjalikult ja ühtlasi tugevalt väetama. Soovitav on kasvatada seal head hari- mist ja väetamist nõudvaid kultuure, nagu köögivilja, söödajuurvilja või kartuleid ja juurumbrohist maa puhastada.

2. Järgmise ettevõtteks tuleb lasta valmistada või ise koostada koduümbruse kaunistamise ja aiaplaan. Põõsad ja põõsad samuti kui viljapuud aias jäävad püsima neile määratud kohtadele aastakümneiks, kui mitte kauemaks, sellepärast on tähtis, et puude liigid ja sordid ning neile antud kohad oleksid õieti valitud, sest tehtud vigu on hiljem raske parandada. Elumaja lähem ümbrus, kuhu ilutaimed istutatakse, on soovitatav eraldada õuest ja tarbeaiast põõsastaraga. Teid võimalikult vähe kavatseda, sest nende valmistamine ja korrashoid nõuavad aega ja kulu. Rohkem murupinda jätta ja kruusateede asemele teha tarvitude korral murusse kiviplaatajad. Otsekohesesse elumaja lähedusse asetada rohkem lilli, madalaid põõsaid ja puid, kuna suuremad puud elumajast kaugemale peaksid jääma.

Kapsataimede istutamise võistlus Saarel, Tartumaal. Võitis Ed. Saar — Alliku maanoorteringist.

3. Üldise korra ja puhtuse loomine koduümbrusse peaks ka olema üks esimestest toimingutest. Tuleb koristada õuele või hoonete seinete äärde vedelema jäänud risu: põllutöö- ja teistele riistadele määrata oma koht ja asetada nad sinna. Hagude ja puuning põhuvirnad, kui neid hoonetesse pole võimalik mahutada, tuleks viia elumajast kaugemale. Umbrohud, nagu nõgesed, seinte äärest ja õuelt hävitada. Õu puhastada ja edaspidi puhas hoida.

TEINE AASTA. 1. Tuulekaitse istandusi oleks aeg teise aasta kevadel kohale istutada. Tuulekaitse on väga vajaline mitte ainult tarbeaia taimede korrallikuks arenemiseks, vaid ta on ka sama tähtis talu õue ja hoonete ümbruse varjamiseks tormide ja tuis-kude eest. Sellepärast, mida varem tuulekaitse loomise eest hoolitsetud, seda aegsamini näitavad end tulemused, sest puud vajavad aastaid enne kui nad

jõuavad küllalt sirguda selleks, et suudaksid tõkestada tuulte võimu. Tuulekaitset tuleb luua aiale ja talundihoone-tele põhjast, idast ja läänest, kuna lõunapoolne külg kas jäägu vabaks või piiratagu madalama põõsastaraga.

2. Põõsastarade kohale istutamine ja aia tarastamine, kus see tarvilik, tuleks teostada teise aasta sügisel. Põõsastarad istutatakse kas ühelt või kahelt realt. Põõsastarade kaitseks on soovitatav teha 2—3 traadiga tara. Kus aga aeda on vaja kaitsta loomade või inimeste sissetungimise vastu, seal ei pääse aia tarastamisest. Taraks kõige parem on traatvõrk, kuid ta on ka kõige kallim. Odavam tuleks puitsõrestikust tara või lihtne traattara. Igatahes okastraattara või tihe laudplank ei sobi elumaja ümbrusse. Lubada võiks neid ainult lautade juures loomade jooksuaegade piirdena.

3. Teed tuleksid ka juba plaanile vastavalt loodusse kanda ja ära märkida. Kruusatudud teid tuleb muidugi vähe ja need tuleksid siis teha ka korralikult. Muld tee kohalt on soovitatav ära võtta kuni aluspinnani ja aiamaale vedada. Mulla asemele veetakse tee kohta täitmiseks põllukive, nende peale jämedamat kruusa, siis õhuke kiht savi ja savi peale liiva. Mullatöid teede ehitamiseks võib teha iga! ajal, samuti ka juurde vedada negsasti täitematerjali.

KOLMAS AASTA. 1. Ilupuude ja pöösaste kohaleistutamist tuleb alustada kohe kevadel. Istutusmateljal peab olema juba sügisel tellitud, sest sügisel on puukoolides suurem valik. Plaanil märgitud liikidest ja sortidest tuleb tellimise juures kinni pidada ja nõuda, et need ka ehtsad saadetakse. Sügisel saadud materjal hoitakse ületalve poolküüti muldkaevatult. Ennem istutamisele asumist märgitakse kepikestega plaani järgi kohad, kuhu üksikud puud ja pöösad tulevad ja kaevatakse istutamiseks augud, kuhu juured parajasti sisse mahuvad. Istutamist toimetatakse nagu viljapuude ja marjapöösaste juures. Peale istutamist tuleb taimi kasta. Kui kõiki taimi ei jõuta kohale istutada, võib neid asetada peenrale, kust nad siis sügisel kohale istutatakse.

2. Püsililledel kohaleistamine võetakse ette varasügisel. Istutada võib sügisel välja muidugi ainult talvekindlaid peenra püsililli. Välja istutatud püsililledel kohad märgitakse ära kepikestega, et nad oleks tähelepanndavad kevadel muruseemne külvil ajal.

NELJAS AASTA. 1. Suvililled tulevad nüüd kohale külvata ja istutada. Peenrad valmis teha plaanil märgitud kohtadele — kui neid juba sügisel ei jõuta valmistada. Peenrad tulevad teha võimalikult lihtsakujuised ja nende ääri ei maksa ehtida millegi muuga kui vast äärislilledel või muruga.

2. Muruseemnete külv tuleb teostada varakult, kui mullas on veel küllaldaselt niiskust. Maapind peab olema varem hästi siledaks tehtud, tarvitud korral tasandatud, et murupind tuleks tasane. Seeme külvatakse vaikse ilmaga, segatakse kergelt mullaga ja rullitakse kinni. Ilupuude ja pöösaste ning püsililegruppide ümber jäetakse väetamise ja maaharimise jaoks vaba pinda. Kiviplaatrajad tulevad muruplatsile, kui need ette nähtud, valmis teha. Materjal selleks peaks olema kohale veetud eelmisel talvel.

VIIES AASTA jääb aia ehituste valmistamiseks. Kõigepealt tuleb hoolitseta; et aia peasissekäigule saaksid korralikud väravad. Teiseks valmis teha trepid ja terrassid, kui aias on tegemist pinnalangustega. Trepid võib ehitada lihtsalt puidust, terrassid aga kas pae-kivist või mõnest muust vastupidavast materjalit. Kui kavatsesi sõrestikku, siis oleks aeg ka seda valmis ehitada. Ehitustööd võib ära jaotada ja sooritada kevadest sügiseni. Soovitatav on siiski enne sügist lõpule jõuda, et oleks võimalik puitehitusi ka värvida samal aastal. Sügisel tulevad aiamaa juurde või sõrestiku jaoks ka vääntaimed kohale istutada.

KUUES AASTA kuulub veel koduümbruse kaunistamisel ettetulnud mõningate puuduste kõrvaldamiseks ja kava viimistlemiseks. Mõnes paigas on tarvis võib olla taimmaterjali uuendada, mõni puu- või pöösaliik ei sobi hästi istutatud kohale ja tuleb asendada uutega. Samuti lillepeenraid võib veel ümber korraldada ja eriti püsilillepeenradel liike ümber paigutada ja täiendada. Ühe sõnaga kõik seni avastatud puudused tulevad kõrvaldada ja tarviduse korral esialgselt kava täiendada.

Üksikasjalikke juhtnõore saate K. Hinno — E. Lepp — A. Priima „Maakodu ümbrus kaunimaks”, M. Kauri „Maakodu lähem ümbrus”, aiatöö õppe- raamatutest, ajakirjadest „Aed”, „Taluperenaine” ja aianduse nõuandjailt.

Eesti rahvas oli ja on põldur. Linnad kujunevad tavaliselt ümber-
rahvustamise kateldeks. Põldurite massiline ümberrahvustamine on,
kui mitte võimatu, siis vähemalt väga raske. *Järvo Tandre.*

Maasikakasvatuse võistluse organiseerimine.

Maasikakasvatuse võistluse korraldamine on jõukohane taimekasvatuse ülesanne 14—15 aastastele noortele. See töötettevõistlus on heaks jõuprooviks noortele püsivuse kasvatamiseks, sest võistlus vältab vähemalt kolm aastat.

Otstarbekohane on alata võistlusega sügisel. Kuna maasikate istutamine sügisel toimub augusti lõpul ja septembri algul, siis on vajalik vastavad eeltööd teha juba juuni lõpul ja juulis.

Võistlus õnnestub paremini kui osavõtjaid on rohkem, seepärast oleks soovitatav korraldada võistlus põllumeeste konvendis asuvate ringide vahelise võistlusena.

Et noortel enamuses puudub raha vajalikkude taimede ostmiseks, siis tuleb võistlus organiseerida järgmistel põhimõtetel. Hankida mõnelt kohalikul asutuselt või keskasutuselt toetust maasika-taimede ostmiseks, millega ostetakse sordiehtsad oludele sobivad maasikataimed. Taimed jaotatakse võistlejatele välja tasuta, kusjuures iga võistleja saab 50 või 100 taime, aga annab seejuures ringivanemale kohustuse korralikult võistlusest osa võtta. Võistlus algab sügisel ja vältab kolm aastat, kusjuures igal aastal hinnatakse kõigi võistlejate tööd kodutaludes. Teisel tegevusaastal annavad iga

võistleja ringi liikmed samapalju taimi tasuta tagasi ringivanemale, kui ta sai võistluse algul, mis kasutatakse uue võistluse organiseerimiseks. Otstarbekohane on korraga rakendada võistlusele ainult osa ringe teatud põllumeeste konvendi töö ja tegevuse piirkonnast, kuna teine osa alustab võistlust kaks aastat hiljem. Näiteks kui Jõhvi põllumeeste konvendis on tegemas praegu 11 maanoorterit, siis tänava suvel algab võistlust 5 ringi lõunapoolt konvendi piirkonnast ja järgmised kuus algavad võistlust alles 1939. a., mil saavad tasuta taimed tänava alanud võistlejate käest.

Niisuguse võistluse korraldamisega on võimalik ühekordse taimede ostmise kuludega suuri tulemusi saavutada. Kuna kusagilt ei anta laenu tasuta, siis on otstarbekohane, kui määratakse ka maasikataimede pealt väike protsent! Nii ei tule siis võistlejal iga saadud 50 taime asemel tagasi anda samapalju taimi, vaid vähe rohkem, seega 55 taime.

Tööjuhisena maasikakasvatuse võistluse organiseerimiseks ja arvestamiseks kasutage „Maasikakasvatuse võistluse tööjuhise ja arvestusvihik“, Põllutöökoja kirjastus, kust leiate lähemaid võistluse korraldamise juhtnõure.

Kuidas asutada mesila.

Mesindus on eeskätt ala maanoortele.

Olles üheks looduse lahutamatuks osaks, nõuab ta oma harrastajalt omadusi, mida noorusel külluses — tähelepanu, hoolitsust, huvipärast suhtumist. Sealjuures ei ole ta kaugetki mingisugune keeruline või raske ala, ning tema jaoks kulutatud töö ei tasu end sugugi halvemini kui teistes põllumajanduslikkudes harudes.

Kõige otstarbekohasem on asutada mesilat sülemi soetamisega. Sülemi saamiseks tuleks pöörata kellegi mesiniku poole, kes loodab oma mesilasperede sülemlemist. Ei ole vajalik et mesinik, kelle käest sülem tellitakse, asuks naabruses, sest sülemit on võimalik

tuua ka kaugema maa tagant, kui peetakse vastavalt kinni veonõuetest.

Juba varakult enne sülemi loodetavat päralejõudmist tuleb valmis seada taru. Kui keegi ostab ehk valmistab ise enesele taru, siis on soovitatav juba otsekohe tarvitatavaks süsteemiks võtta meie olude jaoks väljatöötatud tarutüüp n. n. eesti taru. Juhatusi ja jooniseid eesti taru valmistamiseks võib leida broshüüris „Eesti taru“, millist raamatukest võib tellida Eesti Aianduse-Mesinduse Keskseitsilt Tallinnas (hind 10 senti). Samu juhatusi võib leida ka K. Mäekala raamatust „Mesila, tarud ja tarbed“ lhk. 6—15. Mesindusäridest tellides maksab eesti taru 20—23 krooni, millise summa hul-

ka on arvatud ka Tallinnas saatekulu soovitavasse raudteejaama. Kui tahtakse aga sülem asetada vanasse tarru ja kui mitte päris kindel ei olda, et tähendatud tarus varem asunud pere ei ole mõne nakkushaiguse all kannatanud, siis tuleb ette võtta taru põhjalik desinfitseerimine. Juhiseid selle läbiviimiseks võib leida käesoleva kirjutuse lõpu märgitud raamatutest.

Algaja mesinik võib anda sülemile ainult kunstkärgi. Võõrastest mesilastest toodud väljaehitatud raamide andmine ei ole soovitatav, sest nendega võime kaasa anda ka haiguse idusid. Raami võib ka ainult pooles ulatuses varustada kunstkärgedega, sest noor pere ei ehita lesekärgi. Sülemile antavate raamide arvu võiks määrata järgmiselt: kaaluda sülem ja arvestada talle iga vene naela (400 gr) kohta üks eesti taru raam.

Sülemi omandamise puhul on tarvis tähele panna, et see ka küllalt tugev oleks. Sülem ei tohiks kaaluda alla 2 kg, täiel määral võib rahul olla 3 kg kaaluva sülemiga. 2—3 kg kaaluva sülemi eest võiks maksta 7—10 krooni.

Algajal mesinikul ei ole kohane soetada teist sülemit ehk n. n. järelsülemit. Järelsülem on noore emaga, milline paarituslennul võib kaduma

minna ning kogu noor pere selle tagajärjel hukkuda. Tuleb sellepärast müüjalt nõuda esimest sülemit ja võimaluse korral katsuda seda saada emaperelt, kes eelmisel aastal sülemleitud — sel korral võib kindel olla, et ema üle 1 a. vana ei ole.

Sülemi veol ei tohi sülemit asetada mõnda umbsesse kasti või nõusse, kuhu õhu juurdepääs raskendatud. Kui ei ole käepärat sülemivakka (sülemikku), siis tuleb sülem ajada kasti, mis varustatud traatvõrguga, mille suurus vähemalt 300 sm. Sülemi tarru ajamisel on algajal soovitatav kasutada mõne vanema mesiniku kaasabi, kuna vastasel korral mõnikord üks ehk teine viperus võib ette tulla. Olgu veel tähendatud, et varajasematest sülemitest sügiseks hoopis elujõulisemad pered saadakse kui hilistest. Peale juuli esimest kolmandikku heitnud sülemeid ei maksaks üldse enam osta.

Juhatusi sülemiga ümberkäimiseks ja edaspidisteks töödeks tema juures võib leida raamatutest: K. Mäekala „Tegelikud tööd mesilas“ (III trükk, o.-ü. „Tähe“ kirjastus Võrus 1929, hind 2 krooni) ja M. Reinik „Tegelik mesinik“ (k.-ü. Agronoom, Tallinnas 1937, hind 1. kroon).

J. Roots.

Maanoorteringide tegevusest.

Maanoorte võistlused Tartumaal.

Tartumaa Maanoorte ühenduse korraldusel toimusid 5. ja 6. juunil Vasula Kodumajanduskooli juures Tartumaa noorte oskustööde võistlused ja noortepäev. Võistlused toimusid kõnes, ketruses, kartulikoormises, lüpsis ja veiste puhastamises.

Võitjateks tulid: Kõnes — Heldur Kruus — Kärevere mnr. I auh., E. Välja — II auh., L. Pastak, J. Kukkk, A. Tõnisson ja E. Pärtelpeog III auh.

Ketrusel: Klaara Saar — Alliku mnr. I auh., R. Okas, E. Mooses II auh., E. Tõnnison ja L. Vadi III auh.

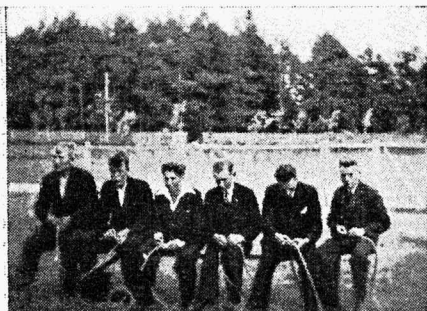
Kartulikoormisel: Elfr. Kukkk — Assikvere mnr. I auh.,

E. Nõmm, E. Tõnisson, K. Maasing II auh., E. Kiiskmaa III auh.

Lüpsmisel: Endla Reinhold ja Heino Reinhold — Kärevere mnr. I auh., A. Riisbach, A. Uibo II auh.

Veisepuhastamisel: Heino Reinhold — Kärevere mnr. ja Erika Holst — Assikvere mnr. I auh., A. Rummel ja H. Reisbach II auh.

Pühapäeval, 6. juunil, mil algas noortepäev Vasula Kodumajanduskooli õpilaste laulukoori ettekannetega, avas päeva Tartu aj. Maavalitsuse abiesimees J. Treial. Järgnesid kõned haridusministeeriumist nõunik J. Mais-

Köiesõlmimis- ja kindakudumisvõistlus Saarel, Tartumaal.

maalt, Põllutöökojast mag. agr. E. Vindilt ja noortenõunik agr. E. N u g i s e l t .

Päeval anti välja noortele ka vastavad autasud, kusjuures peale tavaliste auhindade oli iga ala paremale võistle-

jale autasuks riigivärvides laualipp, millise võitsid kolm Kärevere maanoorteringi ja kaks Kodavere-Alatskivi Maanoorte Ühenduse liikmed. Eriti kõrge oli oskustööde ja võimete tase Kärevere maanoorteringi liikmeil.

Oskusvõimete viievõistlus Saarel.

Kodavere-Alatskivi Maanoorte Ühenduse korraldusel toimusid Tartumaal, Saarel, Saare Põllumeeste Seltsi juures, omapärased noorte oskusvõimete võistlused. Võistlustest võtsid osa kõik kolme kihelkonna 10 maanoorteringi ning iga organisatsioon oli võistlusele saatnud oma viis paremat erialalist võistlejat.

Võistlused toimusid: 1) taimekasva-

tuses 50 kapsataime istutamises, 13—17 a. v.; 2) loomakasvatuse veiste puhastamises, 16—19 a. v.; 3) käsitöös — poistele saevillimises, köieotsade sidumises ja katkenud köie jätkamises, 18—22 a. v., tütarlastele kinda kudumises kahevärvilisel mustriil, 15—20 a. v.; 4) kõnes teemal: „Tänapäev ja noored“. Lubatud aeg kuni 15 min., 18—25 a. van. ja 5) spordis, kombineeritud

„Ohverdet“, „ehitet“, — see on „importeerit keelejaunism“. Igal murdel on oma hing, — ning ei või segada kaalumata mitmesuguseid hingi ühes lauses. Lühendamisega muutuvad täishäälikud sõnas, — mis kirjutatud sõnas ei tundu, — väga tundub aga l a u s u t u d sõnas. Annab tunnistust keelekujurluse nõrkusest, sisemise keele arenemise aistingu puudusest, kui kirjutada pudikeelt. Aavik propageerib niisugust keelt, kuid Aavik on kahtlemata nõrk k e e l e k u j u r i n a, olles virk ja tugev keeleuueenduse agitaatorina. Tal on mõneski suhtes sarnasust K. A. Hermanniga: Ka tema sundis keelt, murdes sõnade sünnitamisel nende luud ja konte, ei lasknud mitte keelt kujuneda keele „sisesunnil“.

Dr. J. LUIGA.

teatejooksus, millest 2 km rattasõitu ja 1 km. jooksu, 18—25 a. v.

Võistluspäev algas piduliku jumala-teenistusega õp. K. Koolilt ja mag. E. Vinti kõnega, millele järgnesid oskusvõimete võistlused. Võistluse vaheagadel oli rahvatantse ÜENÜ Saare osakonnalt ja ettekandeid prl. H. Rip-silt ja teistelt.

Pinevad võistlused kestsid kuni kella 9-ni õhtul, mil selgusid võitjad.

Üksikutel võistlusaladel tulid paremateks: 1) taimeid istutamises — E. d. Sa a r, Alliku mnr., A. Nõ m m, Assikvere mnr., A. L a u m e t s, Ranna-Kadrina mnr.; 2) loomade puhastamises — E. H o l s t, Assikvere mnr., H. M o o r, Kokora mnr., 3) meeskäsitöös — A. K o k a, Alatskivi mnr., O. L u i g a, Pala mnr., naiskäsitöös L. K a u r, Saare mnr., E. K u k k, Assikvere mnr., 4) kõnes — K. M ä n n i, Alliku mnr., E. V ä l j a, Alatskivi mnr. ja 5) spor-

dis V. S a l u m e t s ja A. S o o d l a, Saare mnr.

Ringide vahelises võistluses tunnus-tas hindamiskomisjon oskusvõimete viievõistluse võitjaks Assikvere maanoorteriringi, kus võistlesid: A. Nõmm, E. Holst, M. Kiesel ja E. Kukkk. Võitjale ringile andis Põllutöökoja esindaja mag. agr. E. Vint üle rändauhinna, milleks oli suur seinale asetatav baromeeter-hügromeeter-termomeeter. Rändauhinna jäädvustati võitja organisatsiooni, ja võistlejate nimed.

Lõplikuks omandamiseks tuleb rändauhind võita kas kolm korda järjest või viis korda vaheldumisi.

Õhtul oli noortel pidu Saare Põllumeeste Seltsi ruumides, mis lõppes ülevas meeleolus. Esimene omapärane võistluspäev õnnestus väga hästi, mille organiseerimistöodele oli end täie jõuga rakendanud kohalik noor Hugo Sa a r.

Maanoorte suvepäeval Saaremaal.

Korraldati võistlusi ja näitetöid.

5. ja 6. juunil korraldati Pihtla val-las, Sandla mõisas Saaremaa maanoorte suvepäevad, millest võttis osa umbes 300 organiseerunud maanoort.

Suvepäevad avas 5. skp. õhtul maa-valitsuse esimees ja maanoorte ühen-duse vanem H. O t s t a v e l vastava kõnega. Avamisele järgnes lüpsikursus ja -demonstratsioon Sandla karjakopleis konsulentide M a i d r a ja R e i t a l u juhatusel. Hilisõhtul suvepäevadest osa-võtjad ja rohkesti ümbruskonna ela-nikke kogunesid lõkketulele, kus Pidula maanoorterering esitas laulumänge, lauldi ühislaule ja veedeti aega muude lõbus-

tustega. Pühapäeval korraldati juur-viljaharimise näitetööd, heinataimede määramise kursus ja demonstratsioon ning tutvuti Sandla mõisa ja „Peetri“ talu majapidamisega.

Suure osa suvepäevade kavast täitsid mitmesugused võistlused. Lüpsi-võistlusil said 1. auhinna Samuel R a m m u s Mustjalast ja Linda S u u r t e e M u h u „Tuleviku“ ringist. Võrkpalli-võistluse võitis K a a v i maanoorteriringi meeskond, kuna füüsiliselt tugevaimaks maanoorteringsiks Saaremaal osutus T ö l l u s t e ring, tulles võitjaks köie-vedamise võistlusel.

Leevi-Kungsilla maanoorterering

on ainult aasta vana. Ringil on juba 45 liiget. Mõõdunud aastal peeti enesearenduseks 11 üldkoosolekut ja asja-ajamiseks 4 juhatuse nõupidamist. Ring korraldas kolm pidu, aktuse ja põllu-

majanduskursuse. Suvel olid liikmed te-gutsemas kodutalus tööülesannetega. Ringil on raamatukogus juba 39 raa-matut.

Ringivanem E. Laanoja.

Fa Joh. Nurmbergi trükk, Viljandis, 14. juunil 1937. a.

